

sa

Sektorske_analize

eiz ekonomski
institut
zagreb

studen 2018. broj 65 godina 7

ISSN: 1848-8986

hr
HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Turizam

Autorica **Ivana Rašić Bakarić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Hrvatski turizam i u 2017. godini bilježi rekordne turističke rezultate; fizički pokazatelji ostvarenih dolazaka i noćenja turista premašili su vrijednosti iz 2016. godine. U Hrvatskoj je u 2017. godini ostvareno 86,2 milijuna noćenja, što je za 11,8 posto više u odnosu na 2016.

_16 Najveća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2017. iznosili su 6,4 milijarde kuna i bili veći za 12 posto u odnosu na 2016. godinu. Bruto dobit deset vodećih trgovačkih društava u 2017. bila je veća za 43,7 posto u odnosu na prethodnu godinu.

_19 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačku burzu uvršteno je dvadeset i devet dioničkih društava iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Dionica Valamar Riviere d.d. bila je najtrgovanija dionica na Zagrebačkoj burzi u 2017. godini.

_20 Svjetski turizam u 2017. godini

Broj stranih turista koji su putovali svijetom u 2017. godini dosegnuo je brojku od 1,326 milijardi, što na međugodišnjoj razini predstavlja rast od 7 posto. Najveći međugodišnji rast bilježe Afrika sa 8,6 posto i Europa sa 8,4 posto.

_23 Turizam u Europskoj uniji (EU-28)

Najveći međugodišnji rast noćenja stranih turista u 2017. godini bilježe Slovenija sa 16,9 posto i Finska sa 16,8 posto. Hrvatska se s međugodišnjom stopom rasta od 11,3 posto nalazi na odličnom šestom mjestu.

_26 Turizam u Hrvatskoj u 2018.

Hrvatsku je u prvih devet mjeseci ove godine posjetilo 17 milijuna turista koji su ostvarili 85,3 milijuna noćenja, što predstavlja rast od 6,4 odnosno 3,6 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Najveći broj noćenja ostvaren je u Istarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji.

_28 Zaključak i očekivanja

Za očekivati je da i turistička sezona 2019. za Hrvatsku bude uspješna. Hrvatski turizam u 2019. godini očekuju ulaganja u visini od 1,05 milijardi eura, pri čemu je najveći najveći iznos ukupnih investicija planiran u Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Istarskoj županiji.

Glavni sektorski pokazatelji

“U Hrvatskoj je u 2017. godini ostvareno 86,2 milijuna noćenja, što je za 10,4 posto više u odnosu na također dobru turističku 2016. godinu.

Hrvatski turizam i u 2017. godini bilježi rekordne turističke rezultate; fizički pokazatelji ostvarenih dolazaka i noćenja turista premašili su vrijednosti iz 2016. godine [tablica 1 i slika 1]. U Hrvatskoj je u 2017. godini ostvareno 86,2 milijuna noćenja, što je za 10,4 posto više u odnosu na također dobru turističku 2016. godinu. Nastavlja se i trend snažnijeg rasta noćenja stranih gostiju. Strani gosti tako 2017. godine ostvaruju 11,1 posto više noćenja nego godinu dana ranije, dok noćenja domaćih gostiju bilježe skromni međugodišnji rast od 2,1 posto [slika 2]. U 2017. zabilježeno je i 17,4 milijuna turističkih dolazaka. U odnosu na 2016. godinu postignut je rast broja dolazaka turista od 11,8 posto. Nadalje, broj stalnih kreveta premašio je brojku od jednog milijuna [1,07 milijuna]. Usporedbe radi, turistima je u 2016. godini na raspolaganju bilo 993,4 tisuće stalnih kreveta. Turisti su se u prosjeku u hrvatskim turističkim destinacijama 2017. godine zadržavali 4,9 noći, što je neznatno ispod razine iz 2016. godine [5 noći]. Općenito, trend smanjivanja prosječne dužine zadržavanja turista prisutan je od 2000. godine [slika 2]. Dok je 2000. prosječni strani turist u Hrvatskoj boravio 5,8 noći, a 2016. 5,2 noći, 2017. godine strani turisti se u prosjeku u hrvatskim turističkim destinacijama zadržavaju 5,1 noć. Prema emitivnim tržištima u strukturi gostiju prevladavaju turisti iz Njemačke [22,7 posto], Slovenije [8,3 posto], Austrije [8,1 posto], Poljske [7,0 posto] i Češke [5,9 posto].

Tablica 1.
Glavni sektorski pokazatelji, 2012. – 2017.

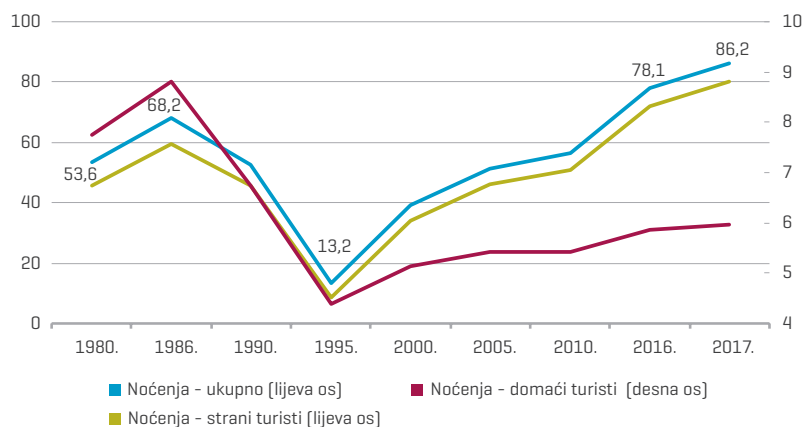
Izvori: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj noćenja (u milijunima)	62,7	64,8	66,5	71,6	78,0	86,2
Prihodi od turizma (u milijardama eura)	6,8	7,2	7,4	7,96	8,6	9,5
Udio djelatnosti u BDP-u (u %)	3,8	4,3	4,4	4,6	4,7	n.p.
Udio zaposlenih (% ukupnog broja)	6,2	6,4	6,7	6,6	6,9	7,2
Udio djelatnosti u izvozu (u %)	35,9	37,3	36,1	35,1	35,2	37,8
Udio noćenja u Istri (% noćenja)	34	30	29,4	29,3	29,6	29,5
Broj stalnih kreveta (u tisućama)	805,5	872,2	898,7	942,8	993,4	1.065,6

NA SEZONALNOST HRVATSKOG TURIZMA UKAZUJE I PODATAK DA SE 85,9 POSTO UKUPNOG BROJA NOĆENJA U 2017. GODINI OSTVARILO TIJEKOM LIPNJA, SRPNJA, KOLOVOZA I RUJNA.

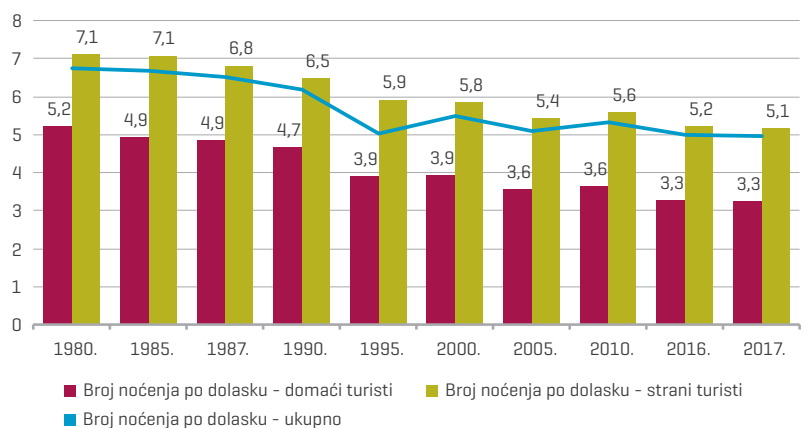
Slika 1.
Noćenja turista u Hrvatskoj (u milijunima), 1980. – 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 2.
Prosječan broj noćenja turista po dolasku, 1980. – 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

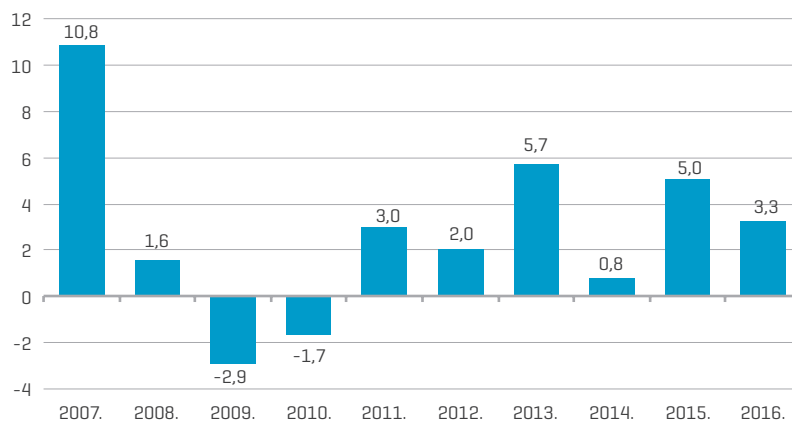

Pozitivna kretanja hrvatskog turizma potvrđuju i financijski pokazatelji. Ukupni prihodi u turizmu od stranih gostiju u 2017. godini iznosili su 9,5 milijardi eura, što je za 857 milijuna eura [6,4 posto] više u odnosu na 2016. godinu. U strukturi deviznih prihoda od turizma prevladavaju prihodi ostvareni od privatnih putovanja [97,2 posto], dok prihodi na temelju poslovnih putovanja stranih gostiju čine tek 2,8 posto ukupnih deviznih prihoda u turizmu.

Udio sektora turizma u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2016. godine iznosio je 4,7 posto. Usporedbe radi, 2012. godine sektor turizma činio je 3,8 posto BDP-a Hrvatske. Povećanje udjela sektora turizma u bruto domaćem proizvodu posljedica je snažnijeg rasta bruto dodane vrijednosti sektora turizma od rasta bruto dodane vrijednosti cjelokupnog gospodarstva.

Slika 3.
Međugodišnje realne stope rasta bruto dodane vrijednosti, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, u %, 2007. – 2016. (stalne cijene u cijenama prethodne godine)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

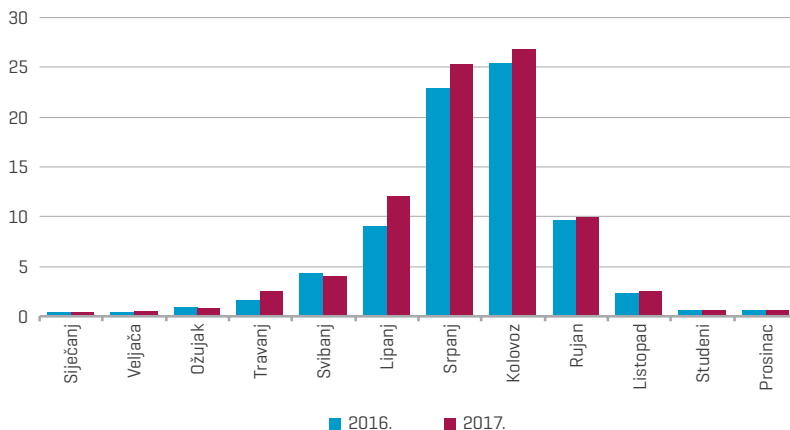
Na izrazitu sezonalnost hrvatskog turizma ukazuje distribucija broja noćenja turista po mjesecima. U 2017. godini se tako 85,9 posto ukupnog godišnjeg broja ostvarilo tijekom lipnja, srpnja, kolovoza i rujna (slika 4), pri čemu su samo srpanj i kolovoz činili 60,5 posto ukupnih godišnjih noćenja. Ipak, usporedba broja noćenja turista po mjesecima 2017. i 2016. godine, ukazuje na intenzivan međugodišnji rast i u ostalim mjesecima, pri čemu je najsnažniji rast noćenja zabilježen u travnju (52,1 posto), lipnju (34,2 posto) i siječnju (11,3 posto).

Premda je sezonalnost obilježje turizma svih mediteranskih zemalja, u Hrvatskoj je ona znatno izraženija te nije samo posljedica ovisnosti hrvatskog turizma o suncu i moru, već je uvjetovana i strukturom smještajnih kapaciteta koju obilježava dominacija privatnog smještaja. Hrvatski turizam obilježava nizak udio hotelskih smještajnih kapaciteta (16 posto), dok odmarališta i slični objekti za kraći odmor¹ čine 78 posto ukupnih smještajnih kapaciteta, a kampovi 5 posto (2017.).

¹ Kategorija "Odmarališta i slični objekti za kraći odmor" obuhvaća sljedeće vrste smještajnih objekata: sobe za iznajmljivanje, apartmane, studio-apartmane, kuće za odmor, hostele, lječilišta, prenočišta, odmarališta za djecu, gostionice s pružanjem usluge smještaja, planinarske domove, lovačke domove te učeničke ili studentske domove.

Slika 4.
Kretanje noćenja
turista u Hrvatskoj po
mjesecima
(u milijunima),
2016. i 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

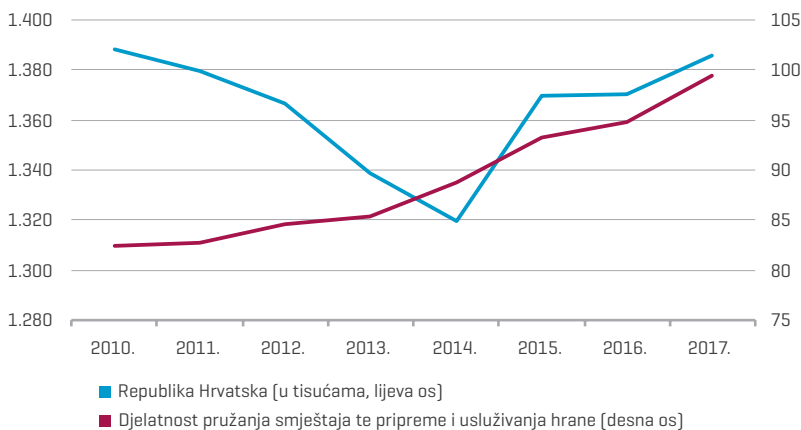

S godišnjim prosjekom od 99.467 zaposlenih osoba u 2017. godini, sektor turizma u ukupnoj zaposlenosti hrvatskog gospodarstva sudjeluje s relativno visokih 7,2 posto. Analiza kretanja broja zaposlenih ovog sektora od 2010. do 2017. godine na bazi godišnjih prosjeka, ukazuje na kontinuirani rast zaposlenosti (slika 5). Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane je u 2017. zapošljavala čak 20,6 posto više radnika nego 2010. godine, dok je u odnosu na 2016. godinu zaposlenost povećana za 4,9 posto

Slika 5.
Zaposleni u pravnim
osobama, obrtu i
djelatnostima slobodnih
profesija, djelatnostima
pružanja smještaja te
pripreme i usluživanja
hrane, godišnji prosjek
(u tisućama),
2010. – 2017.

Napomena: Podaci o broju zaposlenih od 2015. godine dobiveni su na temelju obrađenih podataka iz obrasca JOPP.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

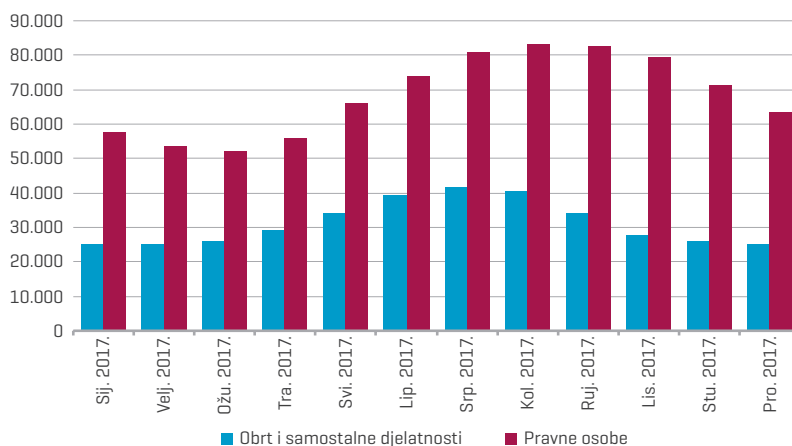

Sektor turizma obilježava iznadprosječni udio obrta i samostalnih djelatnika. Prema podacima za 2017. godinu, zaposleni u pravnim osobama čine 68,7 posto ukupne sektorske zaposlenosti, dok zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija čine čak 33,9 posto (32.072 zaposlene osobe). Istovremeno je na razini hrvatskog gospodarstva udio zaposlenih u pravnim osobama u ukupnoj zaposlenosti iznosio 86,1 posto, a udio zaposlenih u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija 13,9 posto. Snažnu sezonalnost hrvatskog turističkog sektora potvrđuju i podaci o kretanju broja zaposlenih

po mjesecima 2017. godine (slika 6). Najveću zaposlenost turistički sektor doseže tijekom ljetnih mjeseci (lipanj, srpanj, kolovoz i rujan), a najnižu početkom godine (siječanj, veljača i ožujak). Tako je od lipnja do rujna 2017. godine ovaj sektor na mjesečnoj razini u prosjeku zapošljavao 119.008 osoba, dok je u razdoblju od siječnja do ožujka u prosjeku zapošljavao 79.855 osoba odnosno 39.153 radnika (32,9 posto) manje.

Slika 6.
Zaposleni u pravnim osobama, obrtu i djelatnostima slobodnih profesija, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, po mjesecima 2017. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 2.
Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića, 2015., 2016. i 2017. godina

Izvor: Državni zavod za statistiku.

	2015.	2016.	2017.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.610	7.753	8.055
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	6.095	6.326	6.663
RH = 100	80,1	82,0	82,8
I55 - Smještaj	7.250	7.462	7.669
I = 100	119,0	118,0	115,1
RH = 100	95,3	96,2	95,2
I56 - Djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića	4.595	4.806	5.118
I = 100	75,4	76	76,8
RH = 100	60,4	62,0	63,5

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom isplaćena u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2017. godini iznosila je 6.663 kune, što je za 14,2 posto niže od prosjeka hrvatskog gospodarstva. Podaci za 2015., 2016. i 2017. godinu ukazuju na rast plaća u turističkom sektoru, i to po višim stopama od rasta plaća na razini cjelokupnog hrvatskog gospodarstva. Tako je u odnosu na 2015. i 2016. godinu prosječna bruto plaća isplaćena u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2017. godini bila nominalno veća za 9,3, odnosno 5,3 posto,

dok su prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene na razini cjelokupnog gospodarstva zabilježile nominalni međugodišnji rast od 5,8 i 3,9 posto. Promotre li se prosječne bruto plaće odvojeno za djelatnost pružanja smještaja i djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića (ugostiteljstvo), vidljivo je da su se plaće isplaćene u djelatnosti smještaja tijekom cijelog promatranog razdoblja kretale na razini iznad prosjeka sektora, dok su se plaće isplaćene u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića kretale u rasponu od 75,4 do 76,8 posto prosjeka turističkog sektora.

Kao posljedica većeg povećanja dodane vrijednosti od povećanja zaposlenosti sektora, povećava se i produktivnost rada sektora. Tako je produktivnost rada sektora turizma u 2016. godini bila za 18,3 posto veća u odnosu na 2012. godinu [tablica 3].

Tablica 3.
Produktivnost rada u sektoru turizma, 2012. – 2016.

Napomena: Produktivnost rada = BDV (stalne cijene u cijenama prethodne godine)/broj zaposlenih (godišnji prosjek).

Izvor: Državni zavod za statistiku.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Produktivnost rada, u tisućama kuna	147,3	156,5	162,7	165,8	174,2
Verižni indeksi produktivnosti rada	99,8	106,2	104,0	101,9	105,1

Iznimno uspješnu turističku sezonu u 2017. godini potvrđuju i preliminarni podaci o ostvarenju prihoda od stranih turista kao i o njihovom udjelu u BDP-u. Hrvatski turizam je u 2017. godini ostvario devizne prihode u visini od 9,5 milijardi eura, stvarajući tako gotovo jednu petinu bruto domaćeg proizvoda [19,4 posto]². Pozitivan trend ostvarenja deviznih prihoda od turizma prisutan je od 2010. godine [slika 7]. Od 2010. do 2017. godine prihodi od stranih turista u prosjeku su se povećavali za 5,3 posto godišnje. Pri tome je uslijed bržeg rasta deviznih prihoda od turizma od rasta BDP-a, udio deviznih prihoda od turizma u BDP-u povećan s 13,8 [2010.] na 19,4 posto [2017.].

“Devizni prihodi od turizma bilježe kontinuiran rast od 2010. do 2017. godine. Hrvatski turizam je u 2017. godini ostvario devizne prihode u visini od 9,5 milijardi eura, čineći tako gotovo jednu petinu bruto domaćeg proizvoda [19,4 posto].

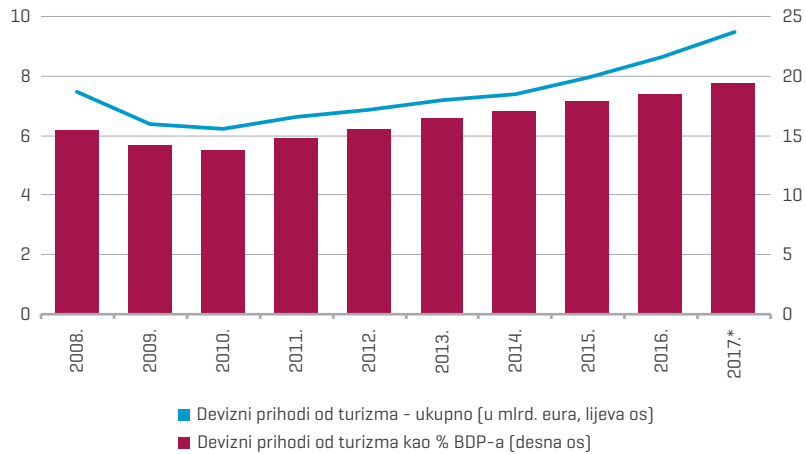
Snažnu izvoznu orijentaciju hrvatskog turizma potvrđuju i podaci o udjelu noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima i o doprinosu sektora ukupnom hrvatskom izvozu. Strani turisti činili su 93,1 posto udjela u ukupnoj strukturi turističkih noćenja u Hrvatskoj u 2017. godini. K tome, oni su u prosjeku boravili duže, 5,1 noć po dolasku, naspram domaćih turista koji su se u prosjeku zadržavali 3,3 noći po dolasku. Prema preliminarnim podacima Hrvatske narodne banke (HNB), turistički sektor s deviznim prihodima u visini od 9,5 milijardi eura u 2017. godini čini čak 37,8 posto ukupnog hrvatskog izvoza.

² Procjena na temelju podataka Eurostata.

Slika 7.
Devizni prihodi od turizma u Hrvatskoj, 2008. – 2017.

Napomena: *Udio deviznih prihoda u BDP-u za 2017. godinu procijenjen je na temelju podataka Eurostata.

Izvori: Hrvatska narodna banka i Eurostat.

Jadranska Hrvatska je i prema dolascima i prema noćenjima najznačajnija hrvatska turistička regija. Na prostoru sedam obalnih županija 2017. godine ostvareno je 95,1 posto svih noćenja i 86,8 posto svih dolazaka turista u Hrvatskoj. Pri tome je čak 66 posto svih noćenja turista u 2017. godini ostvareno u tri županije, Istarskoj [25,4 milijuna noćenja], Splitsko-dalmatinskoj [16,6 milijuna noćenja] i Primorsko-goranskoj [14,9 milijuna noćenja] [tablica 4].

U Jadranskoj Hrvatskoj je 2017. godine zabilježen međugodišnji porast broja noćenja od 10,2 posto, dok Kontinentalna Hrvatska (bez Grada Zagreba) bilježi rast od 17,6 posto. Izvrsne turističke rezultate ostvaruje i Grad Zagreb s međugodišnjim rastom noćenja turista od 12,3 posto [tablica 4]. Gledano po županijama, međugodišnji pad broja noćenja turista u 2017. godini ostvaren je samo u Koprivničko-križevačkoj županiji (2,7 posto), dok je najveći rast noćenja turista zabilježen u Međimurskoj (52,8 posto) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (35,5 posto). Među županijama Jadranske Hrvatske izdvajaju se Ličko-senjska i Dubrovačko-neretvanska županija s međugodišnjim porastom broja noćenja turista od 14 i 13 posto.

Osim što turistička odredišta Jadranske Hrvatske posjećuje znatno veći broj turista, turisti se u njima u prosjeku i znatno duže zadržavaju (slika 8). U obalnim turističkim destinacijama turisti su u 2017. godini u prosjeku boravili 5,4 noći, dok su u destinacijama Kontinentalne Hrvatske boravili znatno kraće, u prosjeku 1,9 noći. Najkraće su se zadržavali u Vukovarsko-srijemskoj (1,6 noći), a najduže u Istarskoj (6,2 noći), Zadarskoj i Šibensko-kninskoj županiji (5,9 noći) [slika 6]. Strani gosti zadržavaju se duže od domaćih u turističkim destinacijama Jadranske Hrvatske (5,6 naspram 3,8 noći), dok destinacije Kontinentalne Hrvatske obilježava duži boravak domaćih gostiju (2,0 naspram 1,8 noći). Primjerice, u turističkim odredištima Istarske županije 2017. godine strani turisti u prosjeku su boravili 6,4 noći,

a domaći tek 3,2 noći. Zanimljiv je podatak da se domaći turisti najduže zadržavaju Zadarskoj [5 noći] i Šibensko-kninskoj županiji [4,5 noći].

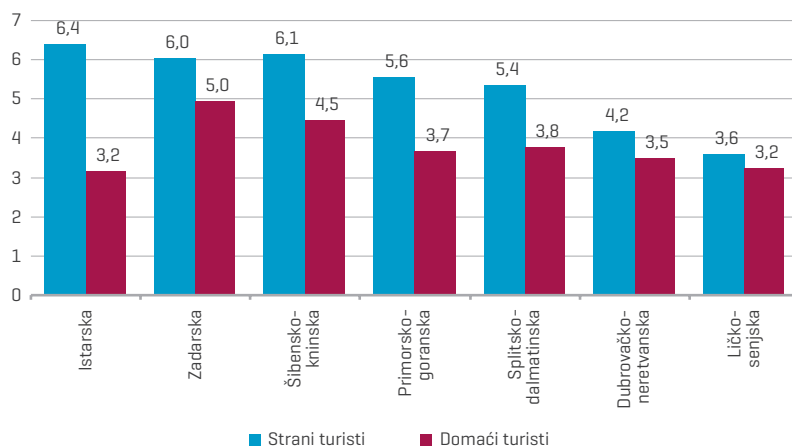
Tablica 4.
Broj noćenja turista po županijama, u tisućama, 2016. i 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Županija	Noćenja [000]		
	2016.	2017.	Indeks promjene 2017. 2016.
Istarska	23.128,2	25.426,5	109,9
Splitsko-dalmatinska	14.880,9	16.595,7	111,5
Primorsko-goranska	13.989,6	14.897,4	106,5
Zadarska	8.209,9	9.218,5	112,3
Dubrovačko-neretvanska	6.827,8	7.712,3	113,0
Šibensko-kninska	4.988,3	5.455,3	109,4
Ličko-senjska	2.322,8	2.647,0	114,0
Grad Zagreb	2.016,1	2.263,8	112,3
Karlovačka	466,4	565,3	121,2
Krapinsko-zagorska	283,4	330,3	116,6
Osječko-baranjska	173,0	177,7	102,7
Međimurska	110,0	168,1	152,8
Zagrebačka	128,3	148,8	116,0
Varaždinska	128,6	141,5	110,0
Vukovarsko-srijemska	102,2	138,5	135,5
Sisačko-moslavačka	84,3	90,1	106,9
Bjelovarsko-bilogorska	67,7	69,8	103,1
Brodsko-posavska	46,0	50,8	110,3
Koprivničko-križevačka	39,7	38,8	97,7
Virovitičko-podravska	30,8	33,5	108,5
Požeško-slavonska	25,9	30,6	118,1

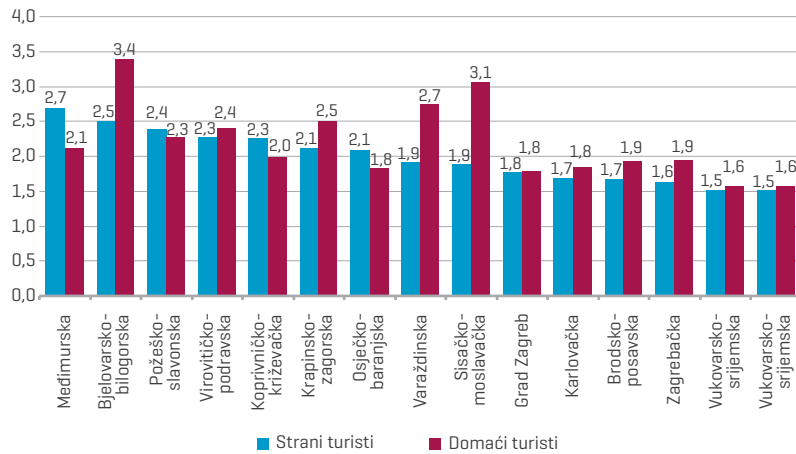
Slika 8.
Prosječna dužina boravka domaćih i stranih turista po županijama Jadranske Hrvatske, u noćima, 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 9.
Prosječna dužina boravka
domaćih i stranih
turista po županijama
Kontinentalne Hrvatske,
u noćima, 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“**Najpopularnije turističke destinacije u Hrvatskoj u 2017. godini bili su Dubrovnik s 3,9 milijuna noćenja, Rovinj s 3,7 i Poreč s 3,2 milijuna noćenja.**”

Gledano na razini pojedinačnih turističkih destinacija Jadranske Hrvatske, u čak 24 obalne destinacije u 2017. godini ostvareno je više od milijun noćenja turista [tablica 5]. Rekordan broj noćenja pritom bilježi Dubrovnik [3,9 milijuna], iza kojeg slijede Rovinj s 3,7 i Poreč s 3,2 milijuna noćenja. Turisti su se u prosjeku najkraće zadržavali u Splitu [3 noći], Dubrovniku [3,3 noći] i Zadru [3,5 noći], dok su najduže boravili u Ninu [7,9 noći], Tar-Vabrigi [7,7 noći] te Vrsaru i Funtani [7,5 noći]. Promatrane destinacije u 2017. godini ostvaruju porast broja noćenja na međugodišnjoj razini, pri čemu najveći porast broja noćenja bilježe Split [23,9 posto], Umag [19,5 posto] i Zadar [18,2 posto].

Promatrajući turistički promet ostvaren na razini destinacija Kontinentalne Hrvatske, najviše noćenja u 2017. godini bilježi Grad Zagreb – 2,3 milijuna [tablica 6]. Zatim slijedi Rakovica s 298,2 tisuće noćenja te Tuhelj sa 128 tisuća noćenja. Zanimljiv je podatak da od ukupno 336 gradova i općina na području Kontinentalne Hrvatske tek njih 17 ostvaruje više od 30.000 noćenja, što čini 82 posto ostvarenih noćenja turista na području Kontinentalne Hrvatske 2017. godine. Međugodišnji rast broja noćenja u 2017. godini zabilježen je u 15 destinacija, dok pad broja noćenja bilježe Daruvar [0,8 posto] i Topusko [5,3 posto]. Najveći rast broja noćenja turista u odnosu na prethodnu godinu 2017. godine ostvaruju Vukovar [46 posto], Stubičke Toplice [38,8 posto], Slunj [136,5 posto] te Vinkovci [30,1 posto].

Tablica 5.
Destinacije Jadranske Hrvatske sa zabilježenih više od milijun noćenja turista u 2017. godini

Izvor: Sistematizacija i izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	Dolasci	Noćenja	Indeks promjene 2017. 2016.	Prosječna duljina boravka u noćima
Dubrovnik	1.174.878	3.886.065	115,3	3,3
Rovinj	625.665	3.689.510	110,8	5,9
Poreč	550.656	3.152.000	107,7	5,7
Medulin	387.594	2.555.714	106,0	6,6
Umag	456.308	2.343.171	119,5	5,1
Split	720.325	2.127.350	123,9	3,0
Mali Lošinj	286.395	1.961.590	104,5	6,8
Pula	381.534	1.878.244	116,9	4,9
Crikvenica	347.498	1.877.259	111,2	5,4
Zadar	524.583	1.832.729	118,2	3,5
Tar-Vabriga	229.739	1.780.341	111,4	7,7
Funtana	231.134	1.733.337	114,6	7,5
Šibenik	326.758	1.591.804	104,3	4,9
Vrsar	210.829	1.588.420	101,7	7,5
Novalja	243.957	1.561.422	110,4	6,4
Makarska	244.719	1.493.252	110,9	6,1
Opatija	369.965	1.361.009	108,6	3,7
Labin	208.826	1.299.394	103,7	6,2
Rab	181.254	1.298.089	104,1	7,2
Krk	215.620	1.274.168	112,9	5,9
Vodice	220.987	1.231.278	115,7	5,6
Novigrad	213.022	1.137.709	104,1	5,3
Nin	140.156	1.113.604	108,3	7,9
Baška Voda	164.372	1.110.789	105,8	6,8

Struktura turističke potražnje na razini prostornih cjelina Jadranske Hrvatske, Grada Zagreba i Kontinentalne Hrvatske bez Grada Zagreba prikazana je na slici 10. Iz slike je vidljivo da strani turisti prevladavaju u strukturi noćenja i dolazaka turista na prostoru svih triju cjelina. Prema podacima za 2017. godinu noćenja stranih turista čine 94,2 posto svih noćenja turista u Jadranskoj Hrvatskoj te 84 posto u Gradu Zagrebu. Ipak, primjetno je da se destinacije Kontinentalne Hrvatske (bez Grada Zagreba) u većoj mjeri oslanjaju na domaće turiste koji su u 2017. godini činili 42,7 posto ukupnog broja noćenja ostvarenog u ovoj regiji. Za usporedbu, udio noćenja domaćih turista u ukupnom broju noćenja ostvarenog u destinacijama Kontinentalne Hrvatske (bez Grada Zagreba) 2016. godine iznosio je 45,4 posto.

Tablica 6.
Destinacije
Kontinentalne Hrvatske
sa zabilježenih više od
30.000 noćenja turista u
2017. godini

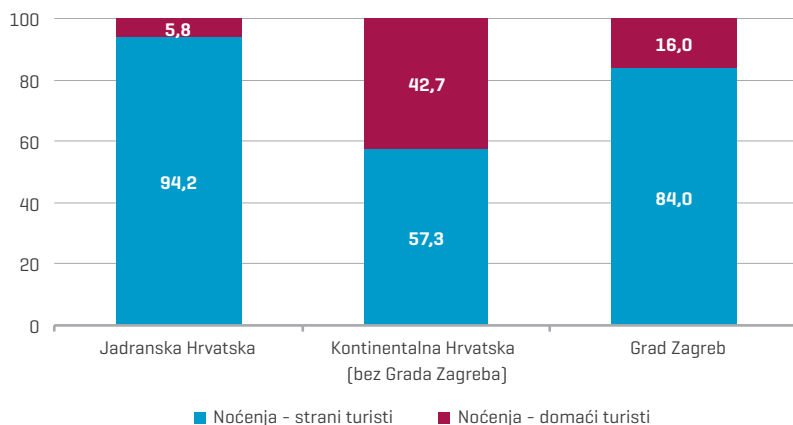
Napomena: * Podatak se odnosi na 2016.

Izvor: Sistematizacija i izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	Dolasci	Noćenja	Indeks promjene 2017. 2016.	Prosječna duljina boravka u noćima
Grad Zagreb	1.286.087	2.263.758	112,3	1,8
Rakovica	176.675	298.168	117,0	1,7
Tuhelj	49.834	128.002	113,2	2,6
Slunj	53.828	107.681	136,5	2,0
Osijek	52.791	99.910	113,6	1,9
Sveti Martin na Muri*	28.622	75.297*	n.p.	2,6
Vukovar	45.588	64.784	146,0	1,4
Stubičke Toplice	25.287	63.297	138,8	2,5
Varaždin	27.990	55.346	111,1	2,0
Topusko	17.856	52.405	94,7	2,9
Vinkovci	26.200	51.326	130,1	2,0
Krapinske Toplice	15.397	50.276	106,7	3,3
Daruvar	12.010	48.219	99,2	4,0
Varaždinske Toplice	9.238	44.888	101,3	4,9
Velika Gorica	26.657	37.615	113,5	1,4
Slavonski Brod	18.659	34.476	113,4	1,8
Donja Stubica	13.606	30.742	105,4	1,8
Ukupno	1.872.719	3.475.448	113,3	1,9
Ukupno (bez Grada Zagreba)	586.683	1.211.690	115,3	2,1

Slika 10.
Noćenja turista,
Jadranska Hrvatska,
Kontinentalna Hrvatska
(bez Grada Zagreba) i
Grad Zagreb, u %, 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

NAJVEĆI PORAST BROJA DOLAZAKA I NOĆENJA U 2017. GODINI IMALI SU GOSTI IZ KINE KOJI SU OSTVARILI PORAST OD 55,9 POSTO U TURISTIČKIM DOLASCIMA TE PORAST OD 52,6 POSTO U OSTVARENIM NOĆENJIMA.

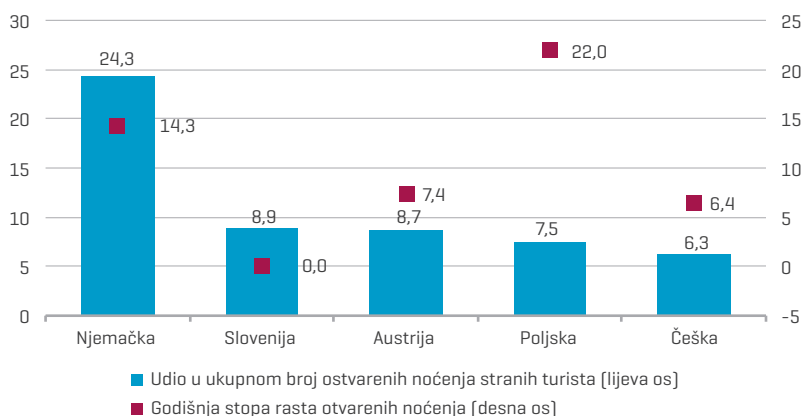
“ Za razliku od 2016. godine kada se među prvih pet najvećih emitivnih tržišta hrvatskog turizma pored tržišta Njemačke, Slovenije, Austrije, Poljske nalazilo i tržište Italije, u 2017. među vodećih pet ulazi i tržište Češke.

Glavna emitivna tržišta stranih posjetitelja prema državi podrijetla u 2017. godini

Slika 11 prikazuje pet najvećih emitivnih tržišta hrvatskog turizma u 2017. godini. Već dugi niz godina naši najvjerniji gosti dolaze iz Njemačke. U 2017. godini, njemački turisti ostvarili su gotovo 19,6 milijuna noćenja, što je činilo 24,3 posto ukupno ostvarenih noćenja stranih turista u Hrvatskoj. Drugo najveće emitivno tržište čine slovenski državljani, koji su u 2017. godini ostvarili 7,1 milijun noćenja odnosno 8,9 posto ukupnog broja noćenja stranih turista u Hrvatskoj. Za razliku od 2016. godine kada su gosti iz Italije prema broju ostvarenih noćenja zauzeli četvrto mjesto, s ostvarenih 4,9 milijuna noćenja, u 2017. godini oni dolaze na šesto mjesto. Najveći međugodišnji porast broja noćenja bilježe gosti iz Poljske [22 posto] i Njemačke [14,3 posto], iza kojih slijede gosti iz Austrije s rastom broja noćenja od 7,4 posto te gosti Češke od 6,4 posto. Zanimljivo je da su slovenski državljani u 2017. ostvarili broj noćenja jednak onom iz 2016. godine, dok je broj noćenja turista iz Italije zabilježio međugodišnji pad od 0,9 posto.

Slika 11.
Pet glavnih emitivnih tržišta stranih posjetitelja prema državi podrijetla u 2017. godini, u %

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Općenito, najveći porast broja dolazaka i noćenja u 2017. godini imali su gosti iz Kine koji su ostvarili porast od 55,9 posto u turističkim dolascima te porast od 52,6 posto u ostvarenim noćenjima. Također, značajan porast broja dolazaka i noćenja na međugodišnjoj razini 2017. bilježe i gosti iz ostalih azijskih zemalja (48,3 posto i 41,8 posto) kao i gosti iz SAD-a (rast dolazaka od 34,1 posto i noćenja od 33,7 posto). Gledano prema duljini boravka stranih turista, u prosjeku su se u hrvatskim turističkim destinacijama u 2017. godini najduže zadržali gosti iz Njemačke (7,5 noći) i Češke (6,8 noći), iza kojih slijede gosti iz Rusije (6,7 noći), Slovačke i Nizozemske (6,6 noći), Danske i Poljske (6,5 noći) te Norveške (6,2 noći). S druge strane, najkraće su se zadržali gosti iz azijskih zemalja poput Republike Koreje (1,2 noći), Kine (1,5 noći) i Japana (1,6 noći).

Najveća trgovačka društva

Prema podacima Financijske agencije (FINA) u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2017. godini bilo je aktivno 10.367 poslovnih subjekata koji su ostvarili ukupne prihode od 26,1 milijarde kuna. Analiza financijskih pokazatelja deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane ukazuje na pozitivna kretanja sektora tijekom 2017. godine (tablica 7). Osnovna obilježja poslovanja promatrane grupe turističkih poduzeća su povećanje prihoda i zaposlenosti te poslovanje s dobiti. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2017. godini iznosili su 6,4 milijarde kuna i bili veći za 12 posto u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih povećan je s ukupno 10.144 u 2016. na 11.156 u 2017. godini (rast od 10 posto). Deset vodećih poduzeća turističkog sektora u obje promatrane godine, 2017. i 2016., kumulativno je poslovalo s dobiti, pri čemu u 2016. godini ostvaruju kumulativnu dobit od 706,7 milijuna kuna, a u 2017. u visini od 1,1 milijarde kuna (rast od 43,7 posto). Najveću neto dobit ostvarila su društva Valamar Riviera d.d. i Maistra d.d.³ u visini od 232 milijuna kuna i 150,3 milijuna kuna. Snažniji porast prihoda od porasta zaposlenosti doveo je do povećanja proizvodnosti rada na razini grupe deset vodećih društava ovog sektora s 559,5 tisuća kuna u 2016. na 569,7 tisuća kuna u 2017. godini. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti za deset vodećih turističkih poduzeća u 2017. godini iznosila je 0,98, što u odnosu na 2016. godinu predstavlja poboljšanje od 41,6 posto. Premda vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza, u djelatnostima poput turizma niže vrijednosti likvidnosti (uz preduvjet da su ostali pokazatelji poslovanja pozitivni) često su povezane sa znatno kraćim rokovima plaćanja dobavljačima (30 do 60 dana) u usporedbi s rokovima za naplatu potraživanja. Koeficijent zaduženosti u 2017. godini iznosio je 0,37, što je ispod razine iz 2016. (0,35). Zanimljiv je podatak da deset vodećih trgovačkih društava ostvaruje čak 24,3 posto ukupnih prihoda i 16,2 posto ukupne zaposlenosti hrvatskog turističkog sektora u 2017. godini.

³ Maistra d.d., Rovinj (Društvo) nastalo je spajanjem društava Jadran-turist d.d., Rovinj i Anita d.d., Vrsar, te je registrirano 15. ožujka 2005. godine. Društvo je zajedno s društvima Slobodna Katarina d.o.o., Rovinj i Grand hotel Imperial d.d., Dubrovnik u sastavu Maistra Grupe. Maistra d.d., Rovinj kontrolirana je od strane društva Adria Resorts d.o.o., Rovinj, dok je krajnja matica Adris grupa d.d., Rovinj (Zagrebačka burza).

BRUTO DOBIT DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA OVOG SEKTORA U 2017. GODINI BILA JE VEĆA ZA 43,7 POSTO U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU.

Tablica 7.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2016. i 2017. godini

Napomene: Bruto marža = bruto dobit/ukupan prihod * 100; koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; produktivnost = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2016.	2017.	2017./2016.
Ukupni prihod (u milijunima kuna)	5.675,7	6.355,1	112,0
Dobit prije oporezivanja (u milijunima kuna)	706,7	1.015,8	143,7
Broj zaposlenih	10.144	11.156	110,0
Bruto marža (u %)	12,5%	16,0%	128,4
Profitabilnost imovine (u %)	4,5%	4,9%	108,6
Proizvodnost rada (prihod u tisućama kuna po zaposlenom)	559,5	569,7	101,8
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,33	0,34	101,3
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,69	0,98	141,6
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,35	0,33	95,3

Tablica 8.

Odabrani pokazatelji najvećih trgovačkih društava prema prihodima u 2017. godini

	Ukupni prihodi (u mil. kuna)	Bruto dobit (u mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža	Produktivnost (u tis. kuna)
Valamar Riviera d.d.	1.696,0	217,7	0,46	0,79	12,8%	551,2
Maistra d.d.	1.082,7	171,5	0,44	0,03	15,8%	628,8
Plava laguna d.d.	585,7	128,3	0,23	1,93	21,9%	624,4
Istraturist Umag d.d.	533,2	116,4	0,18	0,64	21,8%	486,0
Arena Hospitality Group d.d.	497,5	84,3	0,22	9,16	16,9%	641,1
Jadranski Luksuzni Hoteli d.d.	487,0	73,1	0,43	2,08	15,0%	605,7
Globalna hrana d.o.o.	429,4	42,3	0,18	2,19	9,9%	493,0
HUP Zagreb d.d.	362,9	158,4	0,07	6,16	43,7%	638,9
Solaris d.d.	357,3	4,1	0,48	0,57	1,1%	529,4
Liburnia Riviera Hoteli d.d.	323,4	19,6	0,14	0,93	6,1%	515,0

Napomene: Bruto marža = bruto dobit/ukupan prihod*100; koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; produktivnost = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

“ Najveće prihode u 2017. godini ostvarila su društva Valamar Riviera d.d. [1,7 milijardi kuna] i Maistra d.d. [1,1 milijardu kuna].

U tablici 8 prikazani su ključni pokazatelji poslovanja deset vodećih poduzeća iz hrvatskog turističkog sektora. Kao i prethodnih godina, među prvih deset poduzeća po visini prihoda nalaze se velike hotelske kuće s iznimkom društva Globalna hrana d.o.o. koje je registrirano u djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane. Mjereno ukupnim prihodima, unutar deset vodećih društava turističkog sektora u 2017. godini se kao i 2016. godine nalaze redom Valamar Riviera d.d. [s 1,7 milijardi kuna ukupnih prihoda], zatim Maistra d.d., tri društva u vlasništvu Grupacije Lukšić [Plava laguna d.d., Istraturist Umag d.d. i Jadranski Luksuzni Hoteli d.d.], društvo Arena Hospitality Group d.d.⁴, Globalna hrana d.o.o., Solaris d.d. i Liburnia Riviera Hoteli d.d. Među deset vodećih poduzeća u 2017. godini ušlo je i društvo HUP Zagreb d.d., dok je grupu napustilo društvo Grand Hotel Lav d.o.o.

Sva su društva u 2017. godini ostvarila povećanje prihoda u odnosu na prethodnu godinu i godinu zaključila s pozitivnim poslovnim rezultatom. Najveći međugodišnji rast prihoda pritom bilježe društva HUP Zagreb d.d. [38 posto] i Arena Hospitality Group d.d. [26,8 posto]. Izrazito niska vrijednost koeficijenta likvidnosti društva Maistra d.d. posljedica je zaduživanja radi povećanog ulaganja u izgradnju hotela u nekoliko posljednjih godina. Maistra d.d. nema problema s likvidnošću jer Grupa Maistra ima stalan pristup financijskim sredstvima [izvor kreditiranja je matica Adris grupa d.d.].

Od deset najvećih trgovačkih društava u sektoru turizma u stopostotnom privatnom vlasništvu nalaze se Maistra d.d. [100 posto domaći kapital], Plava laguna d.d. [85 posto strani kapital], Istraturist Umag d.d. [100 posto domaći kapital], Globalna hrana d.o.o. [100 posto domaći kapital], Jadranski Luksuzni Hoteli d.d. [69 posto domaći kapital] te HUP Zagreb d.d. [100 posto domaći kapital]. U mješovitom vlasništvu nalaze se Valamar Riviera d.d. [preko 50 posto privatno vlasništvo, 44 posto strani kapital], društvo Arena Hospitality Group d.d. [preko 50 posto privatno vlasništvo, 99 posto domaći kapital] i Solaris d.d. [preko 50 posto privatno vlasništvo, 100 posto domaći kapital].

⁴ 22. ožujka 2017. godine Glavna skupština usvojila je Odluku o povećanju temeljnog kapitala i Odluku o promjeni tvrtke Društva iz "Arenaturist d.d." u "Arena Hospitality Group d.d.".

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“ Na Zagrebačku burzu uvršteno je dvadeset i devet dioničkih društava iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Od vodećih deset društava iz ovog sektora na Zagrebačku burzu uvršteni su Arena Hospitality Group d.d., HUP Zagreb d.d., Liburnia Riviera Hoteli d.d., Plava laguna d.d., Maistra d.d., Valamar Riviera d.d. i Solaris d.d.

Na Zagrebačku burzu⁵ uvršteno je dvadeset i devet dioničkih društava iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Od vodećih deset društava iz ovog sektora na Zagrebačku burzu uvršteno je njih sedam, i to redom Arena Hospitality Group d.d., HUP Zagreb d.d., Liburnia Riviera Hoteli d.d., Plava laguna d.d., Maistra d.d., Valamar Riviera d.d. i Solaris d.d.

U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX čak su tri trgovačka društva iz turističkog sektora i to Arena Hospitality Group d.d. [s težinom u indeksu 8,28 posto], Valamar Riviera d.d. [s težinom u indeksu 9,53 posto] te Maistra d.d. [s težinom u indeksu 3,11 posto]. Usporedbe radi, 2016. godine se u sastavu indeksa CROBEX nije nalazilo društvo Maistra d.d.

Kako bi se olakšalo praćenje tržišnih trendova i donošenje investicijskih odluka, od 22. veljače 2013. godine na Zagrebačku burzu uvedeni su i sektorski indeksi, koji su inače uobičajeni na velikim svjetskim burzama. Jedan od sektorskih indeksa je i CROBEXturist kojim se prate prinosi i rizici u sektoru turizma. Radi se o cjenovnom indeksu, a uvjet za uvrštenje u indeks jest najmanje 70 posto dana trgovanja, dok je broj sastavnica neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1000. U sastavu ovog indeksa u razdoblju od 21. svibnja do 16. studenog 2018. nalazile su se dionice Plave lagune d.d., Arena Hospitality Groupa d.d., Valamar Riviera d.d., te Maistre d.d. Revizijom indeksa CROBEXturist izvršenom na temelju podataka o trgovanju u razdoblju od 1. svibnja 2018. do 31. listopada 2018. godine, pored navedenih društava uvjet za uključenje u indeks zadovoljilo je i društvo Jadran d.d. Promjena sastava CROBEXturist indeksa vrijedi od 16. studenog 2018. godine. Indeks CROBEXturist u 2017. godini ostvario je rast od 10,75 posto u odnosu na prethodnu godinu. Dionica Valamar Riviere d.d. bila je najtrgovanija dionica na Zagrebačkoj burzi u 2017. godini, a u prvom polugodištu 2018. godine zauzela je drugo mjesto iza dionice HT d.d. Prema podacima trgovanja na Zagrebačkoj burzi, od siječnja do lipnja 2018. godine indeks CROBEXturist zabilježio je međugodišnji pad od 0,8 posto.

⁵ Informacije preuzete sa Zagrebačke burze. Dostupno na: <https://www.zse.hr>.

Svjetski turizam u 2017. godini

“ Međunarodni je turizam u 2017. godini ostvario rekordne rezultate. Broj stranih turista koji su putovali svijetom dosegnoo je brojku od 1,326 milijardi, što na međugodišnjoj razini predstavlja rast od 7 posto.

— Prema podacima Svjetske turističke organizacije (UNWTO) međunarodni je turizam u 2017. godini ostvario rekordne rezultate. Broj stranih turista koji su putovali svijetom dosegnoo je brojku od 1,326 milijardi, što na međugodišnjoj razini predstavlja rast od 7 posto. Drugim riječima, prošle je godine svijetom putovalo 84 milijuna stranih turista više nego 2016. godine. Radi se o najvišoj međugodišnjoj stopi rasta međunarodnog turizma zabilježenoj od 2010. godine, znatno višoj od prognozirane prosječne godišnje stope rasta svjetskog turizma za razdoblje od 2010. do 2020. godine (3,8 posto).

Gledano po svjetskim regijama, u odnosu na 2016. najviši rast broja dolazaka stranih turista u 2017. godini bilježe Afrika – 8,6 posto i Europa – 8,4 posto (tablica 9), iza kojih slijede Azija i Pacifik sa stopom rasta od 5,6 posto. Za razliku od 2016. godine kada je mediteranska Europa, kojoj pripada i Hrvatska, zabilježila skroman rast međunarodnih dolazaka turista od 2,4 posto, u 2017. godini ona bilježi najvišu međugodišnju stopu rasta među regijama Europe, od 12,8 posto. Ovakvom je kretanju najvećim dijelom pridonio oporavak potražnje za turističkim destinacijama u Turskoj (rast broj dolazaka stranih turista od 24,1 posto), kao i kontinuirani rast potražnje za tradicionalnim mediteranskim destinacijama, poput Italije i Španjolske. Italiju i Španjolsku je tako 2017. godine posjetilo 6 milijuna stranih turista više nego 2016. godine, što predstavlja rast od 11,2 i 8,6 posto. Istovremeno, na području Azije i Pacifika najviši međugodišnji rast ostvaruje Oceanija, u visini od 9,7 posto. Među regijama Amerike najveći porast broja dolazaka stranih turista na godišnjoj razini u 2017. godini zabilježila je Južna Amerika – 8,3 posto, a u Africi područje sjeverne Afrike – 14,9 posto. Pozitivnim kretanjima pogodio je pored globalnog gospodarskog oporavka i oporavak potražnje za destinacijama koje su u prethodnim godinama bile percipirane kao nesigurne.

Promotri li se struktura dolazaka turista prema svjetskim regijama, vidljivo je da je 2017. najposjećenija regija Europa (51 posto svih međunarodnih dolazaka turista), iza koje slijedi područje Azije i Pacifika (24 posto) te

Južna i Sjeverna Amerika s 16 posto (tablica 9). Zanimljivo je da na Hrvatsku otpada 2,3 posto ukupnog prometa međunarodnog turizma ostvarenog u Europi, te 5,8 posto ukupnog prometa ostvarenog u zemljama južne/mediteranske Europe, mjereno brojem dolazaka stranih turista.

Tablica 9.

Međunarodni dolasci turista, u milijunima, svijet, 1990. – 2017.

	Međunarodni dolasci turista							Godišnja promjena		Tržišni udio
	1995.	2000.	2005.	2010.	2015.	2016.	2017.*	2016. 2015.	2017.* 2016.	2017.
SVIJET	531	680	809	952	1.195	1.240	1.326	3,8%	7,0%	100,0%
Europa	308,5	392,9	452,7	487,7	605,1	619,5	671,7	2,4%	8,4%	51%
Sjeverna Europa	36,4	44,8	54,7	56,6	69,8	73,8	77,8	5,8%	5,5%	6%
Zapadna Europa	112,2	139,7	141,7	154,4	181,5	181,6	192,7	0,0%	6,1%	15%
Središnja/istočna Europa	58,9	69,6	95,3	98,6	122,4	127,1	133,7	3,8%	5,3%	10%
Južna/mediteranska Europa	100,9	139,0	161,1	178,1	231,4	237,1	267,4	2,4%	12,8%	20%
Od čega EU-28	271,0	336,8	367,5	383,0	478,6	500,4	538,7	4,6%	7,7%	41%
Azija i Pacifik	82,0	110,4	154,1	208,2	284,1	306,0	323,1	7,7%	5,6%	24%
Sjeveroistočna Azija	41,2	58,4	85,9	111,5	142,1	154,3	159,5	8,6%	3,4%	12%
Jugoistočna Azija	28,5	36,3	49	70,5	104,2	110,8	120,4	6,3%	8,6%	9%
Oceanija	8,1	9,6	10,9	11,5	14,3	15,7	16,6	9,7%	6,0%	1%
Južna Azija	4,2	6,1	8,3	14,7	23,5	25,2	26,6	7,0%	5,6%	2%
Amerika	108,9	128,2	133,3	150,4	194,1	201,3	210,9	3,7%	4,8%	16%
Sjeverna Amerika	80,5	91,5	89,9	99,5	127,8	131,5	137,0	2,8%	4,2%	10%
Karibi	14	17,1	18,8	19,5	24,1	25,2	26,0	4,7%	2,9%	2%
Središnja Amerika	2,6	4,3	6,3	7,8	10,2	10,7	11,2	4,1%	4,7%	1%
Južna Amerika	11,7	15,3	18,3	23,6	31,9	33,9	36,7	6,3%	8,3%	3%
Afrika	18,8	26,2	34,8	50,4	53,6	57,7	62,7	7,8%	8,6%	5%
Sjeverna Afrika	7,3	10,2	13,9	19,7	18	18,9	21,7	5,0%	14,9%	2%
Subsaharska Afrika	11,5	16	20,9	30,7	35,6	38,9	41,0	9,2%	5,5%	3%
Srednji istok	12,7	22,4	33,7	55,4	58,1	53,6	58,1	-4,4%	4,6%	4%

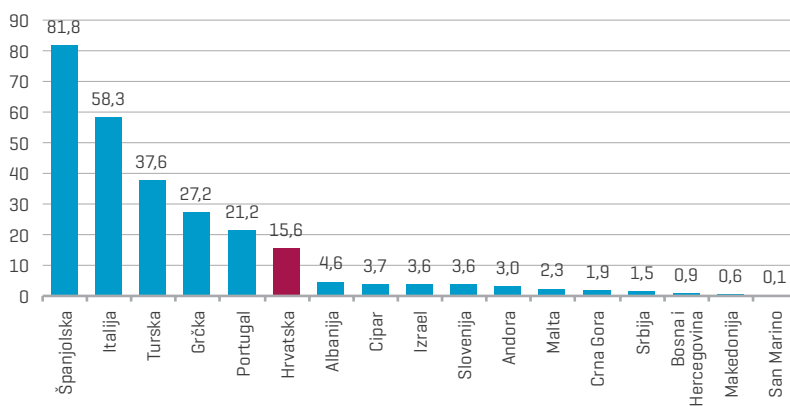
Napomena: * Podaci za 2017. godinu su preliminarni.

Izvor: UNWTO, 2018.

Prihodi od međunarodnog turizma u 2017. godini dosegli su rekordnih 1.600 milijardi američkih dolara, što je 4,9 posto više nego u godini prije. Takvim prihodima turizam se pozicionirao kao treći po veličini izvozni sektor u svijetu, iza kemijske industrije i industrije goriva te ispred automobilske industrije. Velikom broju zemalja u razvoju turizam predstavlja značajnu izvoznu djelatnost.

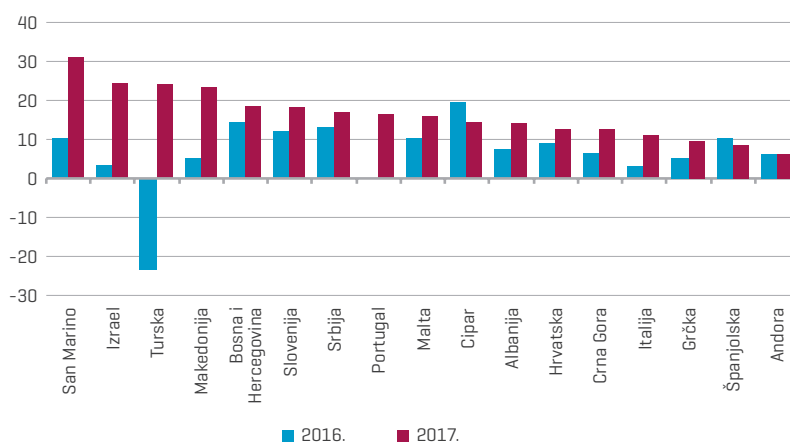
Slika 12.
Broj dolazaka stranih turista prema zemljama mediteranske Europe, u milijunima, 2017.

Izvor: UNWTO, 2018.

Slika 13.
Godišnje stope rasta dolazaka stranih turista u zemljama mediteranske Europe, u %, 2016. i 2017.

Izvor: UNWTO, 2018.

“Za razliku od 2016. godine kada je mediteranska Europa kojoj pripada i Hrvatska zabilježila skroman rast međunarodnih dolazaka turista od 2,4 posto, u 2017. godini ona bilježi najvišu međugodišnju stopu rasta među regijama Europe u visini od 12,8 posto.

Vodeće turističke destinacije prema visini ostvarenih prihoda od međunarodnog turizma 2017. godine bile su SAD, Španjolska, Francuska i Tajland. Među vodećih deset turističkih receptivnih zemalja svijeta prema broju dolazaka stranih turista u 2017. godini nalazi se pet europskih zemalja. To su vodeća Francuska s 86,9 milijuna dolazaka stranih turista, Španjolska s 81,8 milijuna, Italija s 58,3 milijuna, Ujedinjeno Kraljevstvo s 37,7 milijuna te Njemačka s 37,5 milijuna dolazaka stranih turista.

Porastu prihoda od međunarodnog turizma u 2017. najvećim je dijelom pridonio porast potražnje iz velikih ekonomija, poput Brazila i Ruske Federacije (međugodišnji porast potrošnje na međunarodna putovanja od 30 posto). Gledano po zemljama, najviše su trošili turisti iz Kine (257,7 milijardi dolara), zatim državljani SAD-a (135 milijardi dolara), Nijemci (89,1 milijardu dolara), državljani Ujedinjenog Kraljevstva (71,4 milijarde dolara) i Francuzi (41,4 milijarde dolara).

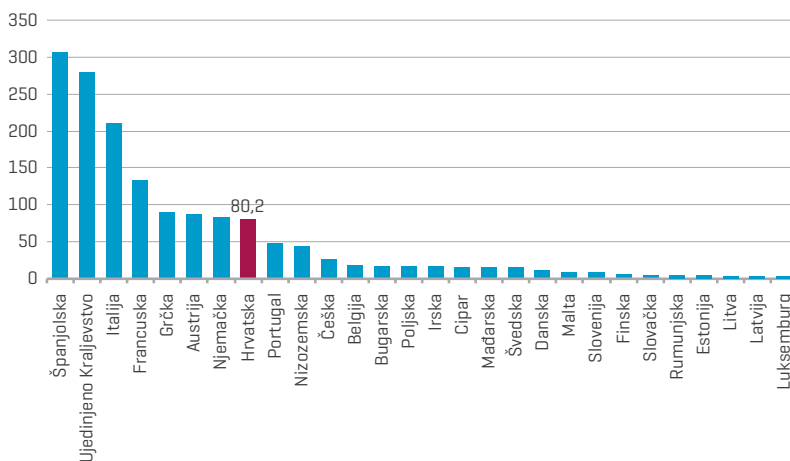
Turizam u Europskoj uniji (EU-28)

Prema podacima Eurostata⁶ za 2017. godinu najpopularnija turistička destinacija za strane turiste bila je Španjolska s ostvarenih 305,9 milijuna noćenja stranih turista u turističkim smještajnim objektima, što čini 19,6 posto ukupnog broja noćenja nerezidenata u EU-28 (slika 14). Nakon Španjolske slijedi Ujedinjeno Kraljevstvo s 279,5 milijuna noćenja⁷, zatim Italija sa 210,7 milijuna noćenja te Francuska sa 133,5 milijuna noćenja. Spomenute zemlje ostvaruju gotovo dvije trećine (59,5 posto) ukupnog broja noćenja stranih turista u Europskoj uniji. S druge strane, najmanju turističku posjećenost bilježe Luksemburg i Latvija. Hrvatska se s ostvarenih 80,2 milijuna noćenja stranih turista (udio od 8,2 posto) u 2017. godini i dalje nalazi na vrlo dobrom osmom mjestu ljestvice EU zemalja (slika 9).

Slika 14.
Noćenja stranih turista,
u milijunima, države EU-
28, 2017.

Napomena: Podatak za Irsku i Ujedinjeno Kraljevstvo odnosi se na 2016. godinu

Izvor: Eurostat.

“Hrvatski turizam u ukupnom turističkom prometu Europske unije sudjeluje s 8,2 posto.

Prema podacima Eurostata, najveći međugodišnji rast noćenja stranih turista u 2017. godini među promatranim zemljama EU-28 bilježe Slovenija – 16,9 posto i Finska – 16,8 posto. Zatim slijede Latvija – 11,9 posto, Grčka – 11,6 posto te Nizozemska – 11,5 posto (slika 15). Hrvatska se s

6 Eurostat. *Statistički podaci u području turizma*. Preuzeto sa: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_statistics/hr.

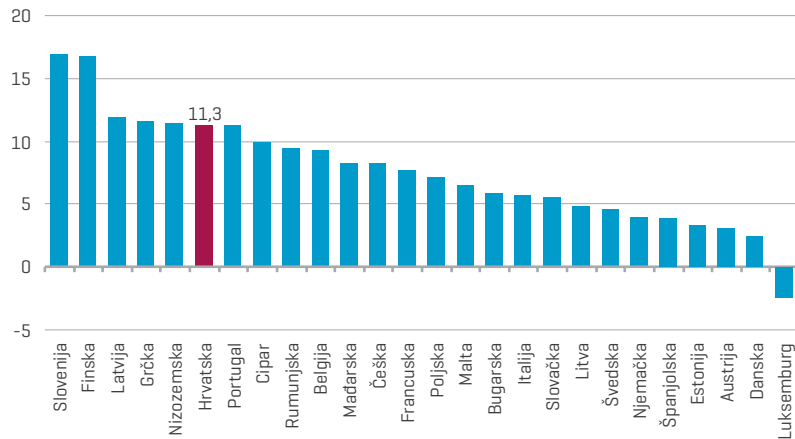
7 Podatak za 2016. godinu.

međugodišnjom stopom rasta od 11,3 posto nalazi na odličnom šestom mjestu. Luksemburg jedini bilježi međugodišnji pad noćenja stranih turista od 2,4 posto.

Slika 15.
Međugodišnje stope rasta ukupnog broja noćenja stranih turista zemalja EU-28, u %, 2017.

Napomena: Ujedinjeno Kraljevstvo i Irska su izostavljene jer nije dostupan podatak za 2017.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Eurostata.

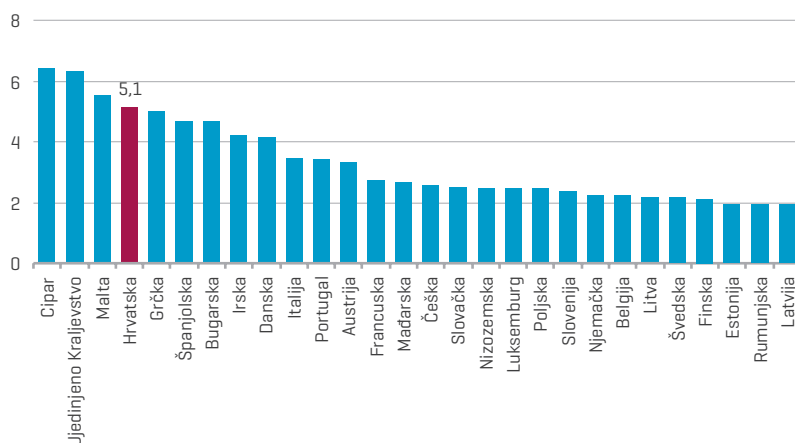
“Hrvatska se s prosječnom duljinom boravka od 5,1 noćenja po stranom turistu svrstava u sam vrh turističkih odredišta EU-a u 2017. godini.

Zanimljivo je usporediti zemlje EU-28 prema prosječnoj duljini zadržavanja stranih turista u turističkim destinacijama (slika 16). Prema vrijednosti tog pokazatelja Hrvatska se s prosjekom od 5,1 noćenja po stranom turistu svrstava u sam vrh turističkih odredišta EU-a u 2017. godini, odnosno na četvrto mjesto, nakon Cipra [6,4 noći], Ujedinjenog Kraljevstva [6,3 noći]⁸ i Malte [5,5 noći]. Strani turisti tako u hrvatskim turističkim destinacijama u prosjeku borave dulje nego turisti u Grčkoj [5 noći], Španjolskoj [4,7 noći], Italiji [3,5 noći], Portugalu [3,4 noći] i Francuskoj [2,7 noći].

Slika 16.
Prosječna duljina boravka stranih turista u noćima, EU-28, 2017.

Napomena: Pokazatelj za Ujedinjeno Kraljevstvo i Irsku izračunat je na temelju podataka o broju noćenja i dolazaka stranih turista za 2016.

Izvor: Eurostat.

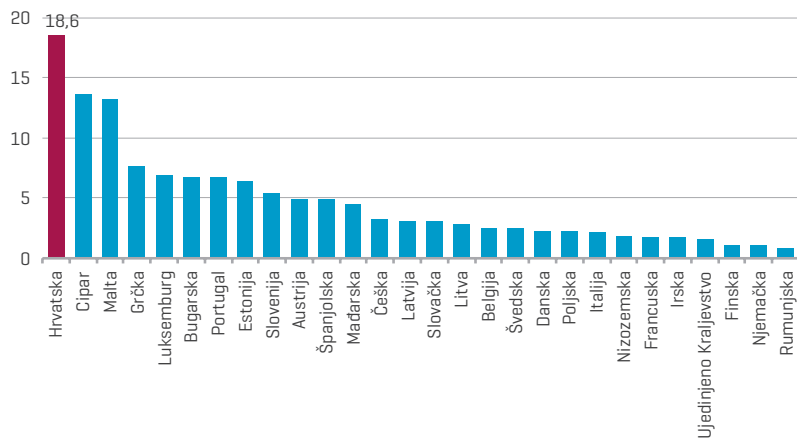
⁸ Podatak za 2016. godinu.

HRVATSKA JE PREMA VISINI UDJELA PRIHODA OD MEĐUNARODNOG TURIZMA U BDP-U OD 18,6 POSTO VODEĆA MEĐU ZEMLJAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE.

Kao uobičajena mjera ovisnosti gospodarstva o turizmu koristi se udio prihoda od međunarodnog turizma u ukupnom BDP-u. Prihodi od međunarodnog turizma odnose se na podatke iz platne bilance koji uključuju poslovna i privatna putovanja. Gledano po državama članicama EU-a, udio prihoda od putovanja u BDP-u bio je 2016. godine najveći u Hrvatskoj [18,6 posto naspram 18,1 posto u 2015. godini], Cipru [13,7 posto] i Malti [13,2 posto] (slika 17). U apsolutnim terminima, u 2016. najveće prihode od međunarodnog turizma ostvaruje Španjolska [54,7 milijardi eura], Francuska [38,3 milijarde eura], Ujedinjeno Kraljevstvo [37,4 milijarde eura] te zatim Italija [36,4 milijarde eura] i Njemačka [33,8 milijardi eura].

Slika 17.
Udio prihoda od međunarodnog turizma u BDP-u, EU-28, u %, 2016.

Izvor: Eurostat.

Turizam u Hrvatskoj u 2018.

“U prvih devet mjeseci ove godine u Hrvatskoj je ostvareno 85,3 milijuna noćenja turista odnosno 99 posto ostvarenog broja noćenja tijekom cijele 2017. godine.

“Devizni prihod od turizma u prva dva tromjesečja 2018. godine bilježi porast od 10,1 posto u odnosu na isto razdoblje 2017. godine.

— Fizički i financijski pokazatelji turističke sezone za razdoblje prvih devet mjeseci 2018. godine ukazuju na nastavak pozitivnih trendova u turističkom sektoru Republike Hrvatske. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u Hrvatsku je u prvih devet mjeseci ove godine došlo 17 milijuna turista koji su ostvarili 85,3 milijuna noćenja, što predstavlja rast od 6,4 odnosno 3,6 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. K tome, broj ostvarenih noćenja u prvih devet mjeseci 2018. godine iznosi 99 posto ostvarenog broja noćenja u cijeloj 2017. godini. Od tog su iznosa 6,6 posto ostvarili domaći, a 93,3 posto strani turisti.

Gledano po županijama, najveći broj noćenja u razdoblju od siječnja do rujna 2018. godine ostvaren je u Istarskoj županiji (25,4 milijuna noćenja), zatim u Splitsko-dalmatinskoj (16,8 milijuna) i Primorsko-goranskoj županiji (14,7 milijuna noćenja). Pad broja noćenja zabilježen je jedino u Vukovarsko-srijemskoj županiji, i to od 6,2 posto. Među županijama Kontinentalne Hrvatske najveći porast pritom bilježe Virovitičko-podravska (38,3 posto) i Zagrebačka županija (33,9 posto), dok u Jadranskoj Hrvatskoj najveći porast noćenja bilježe Splitsko-dalmatinska (5,2 posto) i Zadarska županija (4,1 posto). Grad Zagreb s ostvarenih 1,1 milijuna dolazaka i 1,9 milijuna noćenja tijekom prva tri tromjesečja ove godine i dalje učvršćuje status privlačne turističke destinacije (tablica 10).

Devizni prihod od turizma, prema podacima HNB-a, u prva dva tromjesečja 2018. godine bilježi porast od 10,1 posto u odnosu na isto razdoblje 2017. godine (slika 18). S obzirom na pozitivna turistička kretanja tijekom prvih devet mjeseci ove godine, za očekivati je da će ukupni prihodi od međunarodnog turizma ostvareni u ovoj godini premašiti razinu iz 2017. godine.

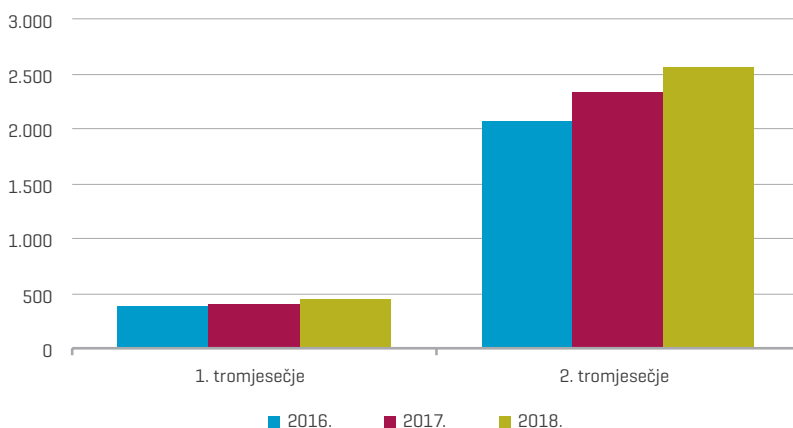
Tablica 10.
Noćenja turista po
županijama i NUTS2
regijama, siječanj – rujn
2018.

Izvor: Sistematizacija autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	Noćenja turista	Indeks 1. – 9. 2018. 1. – 9. 2017.	Dolasci turista	Indeks 1. – 9. 2018. 1. – 9. 2017.
Kontinentalna Hrvatska	3.610.542	109,2	2.014.912	112,8
Grad Zagreb	1.873.137	109,9	1.077.155	110,8
Karlovačka županija	558.928	106,6	318.229	104,2
Krapinsko-zagorska županija	261.040	102,4	137.222	125,2
Osječko-baranjska županija	139.503	107,0	76.874	114,8
Međimurska županija	139.780	107,9	61.853	119,5
Zagrebačka županija	155.961	133,9	97.459	142,3
Varaždinska županija	125.070	115,9	60.326	128,3
Vukovarsko-srijemska županija	95.122	93,8	58.257	92,1
Sisačko-moslavačka županija	72.928	107,7	33.527	118,7
Bjelovarsko-bilogorska županija	54.682	105,8	22.282	133,4
Brodsko-posavska županija	41.465	105,3	27.317	124,4
Koprivničko-križevačka županija	30.077	100,9	16.644	120,3
Virovitičko-podravska županija	35.854	138,3	15.920	149,4
Požeško-slavonska županija	26.995	116,9	11.847	120,1
Jadranska Hrvatska	81.655.005	103,3	15.011.407	105,9
Istarska županija	25.371.533	102,5	4.108.880	105,2
Splitsko-dalmatinska županija	16.829.650	105,2	3.223.799	108,6
Primorsko-goranska županija	14.674.798	102,3	2.705.720	104,3
Zadarska županija	9.370.553	104,1	1.563.365	106,1
Dubrovačko-neretvanska županija	7.370.214	104,0	1.787.020	107,2
Šibensko-kninska županija	5.365.949	100,6	898.402	102,5
Ličko-senjska županija	2.672.308	103,8	724.221	105,7
Republika Hrvatska	85.265.547	103,5	17.026.319	106,7

Slika 18.
Devizni prihodi od
turizma za I. i II.
tromjesečje 2016.,
2017. i 2018. godine, u
milijunima eura

Izvor: Hrvatska narodna banka.

Zaključak i očekivanja

“Hrvatski turizam u 2019. godini očekuju ulaganja u visini od 1,05 milijardi eura. Najveći iznos ukupnih investicija planiran je u Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Istarskoj županiji.

Hrvatski turistički sektor i u 2017. godini ostvario je rekordne rezultate – 86,2 milijuna noćenja i 17,4 milijuna turističkih dolazaka. Ukupni prihodi od međunarodnog turizma u 2017. godini iznosili su u 9,5 milijardi eura, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja rast od 8,5 posto. Ipak, visok udio deviznog prihoda od turizma u BDP-u Hrvatske (18,6 posto u 2016.) ukazuje na nedovoljno diverzificiranu strukturu hrvatskog gospodarstva kao i na visoku ovisnost o turizmu. Za usporedbu, vrijednost ovog pokazatelja na razini EU-28 iznosi tek 0,8 posto.

Fizički i financijski pokazatelji turističke sezone za razdoblje prvih devet mjeseci 2018. godine također ukazuju na nastavak snažnog rasta turističkog sektora Republike Hrvatske. U prvih devet mjeseci ove godine Hrvatsku je posjetilo 17 milijuna turista koji su ostvarili 85,3 milijuna noćenja, što je na razini 99 posto ostvarenog broja noćenja u cijeloj 2017. godini. Pri tome su 6,6 posto ukupnog broja noćenja ostvarili domaći, a 93,3 posto strani gosti.

Hrvatska Vlada je sa sjednice održane 26. listopada ove godine u Hvaru u saborsku proceduru uputila prijedloge triju turističkih zakona: Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, Zakona o turističkim članarinama i Zakona o turističkim pristojbama⁹. Novi Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma donosi se s ciljem uspostave sustava turističkih zajednica prema modelu destinacijske menadžment organizacije (DMO). Zakonom se predviđa redefiniranje zadaća i ciljeva turističkih zajednica kako bi se potaknulo sporazumno udruživanje lokalnih i regionalnih turističkih zajednica te jedinica lokalne samouprave. Također, zakonom je predviđena dodjela financijskih sredstva u cilju zajedničkog razvoja turističkog proizvoda i promocije destinacije. Nadalje, novost koja se uvodi novim Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma ogleda se i u drugačijem pristupu promociji

⁹ Vlada Republike Hrvatske (2018., 26. listopada). Predstavljene projekti za razvoj otoka, zajedno s potpisanim ugovorima, vrijedni su više od 5,6 milijardi kuna. *Vlada Republike Hrvatske*. Preuzeto sa: <https://vlada.gov.hr/vijesti/predstavljene-projekti-za-razvoj-otoka-zajedno-s-potpisanim-ugovorima-vrijedni-su-vise-od-5-6-milijardi-kuna/24619>.

Hrvatske i potpunoj decentralizaciji, te se predviđa izdvajanje ureda Hrvatske turističke zajednice (HTZ) u agenciju za promocije. Prema prijedlogu Zakona o turističkoj pristojbi, odluka o visini pristojbe donosila bi se na regionalnoj i županijskoj razini s ciljem decentralizacije sustava. Prijedlogom Zakona o članarinama u turističkim zajednicama, banke bi postale obveznici plaćanja i to u dijelu za prihode u bilanci iz skupine "prihod od provizija i naknada". Nadalje, smanjuje se broj stopa za obračun članarine s dosadašnjih 28 na 5 te se briše dio obveznika članarine: djelatnosti kao što je pomorski i obalni prijevoz robe, rad sportskih objekata, računalno programiranje, informacijske uslužne djelatnosti, prevoditeljske djelatnosti i usluge tumača, umjetničko stvaralaštvo, frizerski saloni i saloni za uljepšavanje. Također, predviđeno je da se članarina za privatne iznajmljivače i OPG-ove novim modelom plaća u paušalu (plaćanje po krevetu).

Prilikom otvaranja hotela Canopy by Hilton u Zagrebu, 13. studenog ove godine, ministar turizma Gari Cappelli najavio je da će u hrvatski turizam u 2019. biti uloženo novih 1,05 milijardi eura, nakon ovogodišnjih 940 milijuna¹⁰. Ministar Cappelli najavio je ulaganja tvrtki u turističke projekte u visini od 626 milijuna kuna, te ulaganja županija, gradova i općina u visini od 425 milijuna eura. Najveći iznos ukupnih investicija predviđen je u Primorsko-goranskoj županiji, ukupno 203 milijuna eura, Splitsko-dalmatinskoj, 197 milijuna eura te u Istri, 175 milijuna eura, dok se za kontinentalne županije, uključujući Grad Zagreb, planiraju ulaganja u visini od 355 milijuna eura.

Budući da su gospodarske prognoze Europske komisije i Svjetske turističke organizacije za sva najvažnija emitivna tržišta hrvatskog turizma pozitivne, za očekivati je da i sezona 2019. bude uspješna. Hrvatska je turistička destinacija s velikim potencijalom u kojoj, pored velikog broja stalnih gostiju, postoji i velik broj potencijalnih turista koje bi trebalo privući i upoznati s turističkom ponudom.

¹⁰ Vlada Republike Hrvatske [2018., 12. studenog]. Ministar turizma Cappelli: U 2019. novih 1,05 milijardi eura ulaganja u turizam. *Vlada Republike Hrvatske*. Preuzeto sa: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-turizma-cappelli-u-2019-novih-1-05-milijardi-eura-ulaganja-u-turizam/24712>.

Literatura:

Državni zavod za statistiku. Dostupno na: www.dzs.hr.

Državni zavod za statistiku. [2016]. *Statistička izvješća: Turizam u 2015*. Preuzeto sa: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1564.pdf.

Državni zavod za statistiku. [2017]. *Statistička izvješća: Turizam u 2016*. Preuzeto sa: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/SI-1594.pdf.

Državni zavod za statistiku. [2018]. *Statistička izvješća: Turizam u 2017*. Preuzeto sa: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/SI-1616.pdf.

Eurostat. *Statistički podaci u području turizma*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_statistics/hr.

Poslovna Hrvatska. Dostupno na: <http://poslovna.hr>.

Svjetska turistička organizacija [World Tourism Organization; UNWTO]. [2018]. *UNWTO tourism highlights: 2018 edition*. Madrid: UNWTO. doi: <https://doi.org/10.18111/9789284419876>.

Vlada Republike Hrvatske [2018., 26. listopada]. Predstavljene projekti za razvoj otoka, zajedno s potpisanim ugovorima, vrijedni su više od 5,6 milijardi kuna. *Vlada Republike Hrvatske*. Preuzeto sa: <https://vlada.gov.hr/vijesti/predstavljene-projekti-za-razvoj-otoka-zajedno-s-potpisanim-ugovorima-vrijedni-su-vise-od-5-6-milijardi-kuna/24619>.

Vlada Republike Hrvatske [2018., 12. studenog]. Ministar turizma Cappelli: U 2019. novih 1,05 milijardi eura ulaganja u turizam. *Vlada Republike Hrvatske*. Preuzeto sa: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-turizma-cappelli-u-2019-novih-1-05-milijardi-eura-ulaganja-u-turizam/24712>.

Zagrebačka burza. Dostupno na: <https://www.zse.hr/>.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić Bakarić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Ivana Kovačević

Lektura

Ivana Kovačević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb.

Sljedeća analiza *Energetika i naftna industrija* izlazi u prosincu 2018.